



## مرؤفی ورد

هلمهت عوسمان  
(کوتیه)

دندگی پیی میرووله دهیسترا، ئاسمان سامال، ورنجه ورنجى ئەستىرە سەرنجى هەركەسىتىكى رادەكىشىا، مانگ؛ نازى بەسەر زەویدا دەكىد. لەسەر پشت راڭشاۋىت و ھەردوو دەستت لەبن سەرت داناوه، چاوهەكانت ئەستىرەيەكى تەنبايان خستۇوەتە ژىرىچاوهەدىرى، بۇ ئەم ئەستىرەيەكى لە ھاواچەشىنەكانى دابپاوه؛ سەپەر ئەمشەو زۆر لە شاعىرەكان دەچى! چۈنە ئاوا ھەستت ناسك بۇوه! ھەر زۇو لەم خەيالانە (كە خۆت ناوت نابۇو: گەممەي مندالان)، خۆت بوارد و ھاتىتە سەر تەنېشىتى راست و دەستت خستە بن ۋوومەتت و بە پەنجەكانى دەستەكەي دىكەت يارىت بە پىشىوھى سەرىنەكە دەكىد..

كەوتىتەوە ناو خەيالاتەكانت، ئەمشەو بۇوى بە پىاۋىتكى خەيالى! بە جۈرى بۇون بە كۆت و لېيان دەرناجى، قورپىكى توندە و وابەستەي كردووى بەخۆتمۇو، ھەولىشىت دا بخەويت، نەخەوتىت، ئەم ئاڭىرە چىيە كەوتۇوەتە گىيانات، ھەر ئەم دىيو و ئەم دىيو دەكەي! (باشە؛ منى چىرۇكىنووس پېشىنىيارېكىت بۇ دەكم، لە جىيىگاكەت و درە دەرەوە، بېز پەرداخىتىك ئاوا بخۇرەوە و كەمېتىك پىاسە بىكە دووكەلى جىگەرەيەك بە با دە، قومىتىك بەس زىاتر نا، عارەق بخۇرەوە، ھەر ئەوەندەتى تۈزى گەرووت بىسووتىنىتەوە، چونكە دەترسم ئەم خەيالانە بەتەنخىكىن و دواتر من چىرۇكە كەم بىن شاكەس بىيىتەوە، ئااا يانى لەبىر خۆمە نەك تۆ، با لەگەلت راستگۆرمى، بىن گۈيدانە ئەو دەنگەي وەك گىزىدى مېش بىستت، كە ئامۇرۇڭارى چىرۇكىنووس بۇو، يەتانييە تەنكەكەت بەسەرخۇتدا دا، لە دىيوهە شوينەوارى پۇوناڭى مانگەكەت بىنى، شەھى ئاوا ھېنندەتى چەندان شەو بەسەرىيەكەوە درېتە، ھەر چاوهەتى تىشكى خۇر مىۋەي بەيانى بدا و نايدا، ئەمشەو دۆزەخى تۆيە و ھەرىيەك لەم ئەستىرانەي سەرنجىيان راڭيىشىات، لە پېتىكا وينەي ھەممۇ ئەوانەيان لەسەر دانرا، تۆ دەستت بە خويىنيان سوورە، پۇخساري مانگ بۇوه يەك پارچە خوتىنى مەبىسو، لەنېوان ئەستىرەكاندا چۈرۈاھى خويىن دەبىنلىقى، تا دىيت زىاتر و زىاتر دەبىت، دەلىيى ھەممۇ مرۇۋەكانت بەيەكچار زامدار كەرددوو و كوشتوو،

خوین؛ ئاسمانى كردووه به گۆماويىكى گەورە، ئەم ھەموو لاشىيە لەناوايا نوقم دەبن و سەردەكەن...ھەستت بە تەرى جىيگاكەت كرد، دەستت لىدا و لە چاوت نزىكت كردووه، ئەوه چىيە؟! خوين! چاوت ھەلبىرى بۆ ئاسمان، تاڭگەيەكى گەورە دېتە خوارەوە، پرووشە خوينى بچووك بەر روخسارت دەكەوت، لە بەرزىيەوە دەنگى ھاوار و ھەراوزەنایەك دى، خەريكە كاس دەبى، بە ھەردوو دەست گۈيچكە كانت دەگرى، ئەو دەنگە هيتنىدە تېش دى، بىن گۈيدانە لەمپەرى دەستە كانت، كەلله سەرت دەھۆل ئاسا دەكۆتن، مېشكەت لەشىوه شلەيەكى گەرم و لىينج؛ لە كونە لووتت دېتە دەرەوە، خوين وا خەريكە دەگاتە چۆكت، بۆھەر كۆئى رادەكەي؛ خوين، بۆھەر شوينى دەچى سورور ھەلگەراوه و خوينى لى دەچۈرى، ماۋەي چەندان رۇزى خوين نان و ئاواتە، بىن پسانەوە رادەكەي و ئەستىرەكان بەدواتلەوەن، بەناو كونى مار و مېرۇودا دەرۇنى، ئەو ئەستىرەنان بە دواتدا دىن، نە يەك و نە دووان، ئەوەندە زۆرن نازمىيەدىن، لەوساوه سەدجار لە خوا پاراوايتەوە گىيانىت بکېشىت و لەم ژمارە زۆرەي ئەستىرەكان و ئەم تاڭگەي خوينە رېزگارت بکات، نا خوا بخنكىيەت، دەبىت توپى عەشقى خوين و كوشتن، ھەر دەبىت لەناو بەرھەمى كارى خۆت گىيانىت دەربچى؛ (ئەوه چ عەزايىكە؟!) ھەزار جار ئەو پرسىارەت كردووه و بىن وەلام ماۋەتەوە.

سەيرەكەي تەنها توپايت و ئەم خەلکە پۆشاكىيلىكى جوانىيان لەبەرە و ھەريكە خەرەكەي كارى رېزانەي خوينەتى، ئەوه توپى سەراسىيمە دەگەرىيەت و بەدواى خۆتا ويلى، بەشە مەرۋىيەكەي خۆت ون كردووه و لىتى دەگەرىيەت، ئەندامەكانى لاشەت لىت جىابۇنەتەوە و ئەوان لە دەست توپايدەكەن و توپايدەكەيەت تا بىانگەرىيەوە، ئىسىكەكان، دەمارەكان، ماسۇلەكەكان و كېرەگەكان، ھەريكە بە لايەكا دەرۇن، نازانىت سەرەتا دەبىن كامىيان بىگرىيەوە! ئەستىرەكان خوينيان زياتر و زياتر لىت دېت، ئاسمان تادىت لە گۆمىنەكەوە دېبىتە زەرىايەك و گەورەتر دېبىت، توش تا دېت وردىر و بچووك دەبىتەوە، لە بەرانبەر شەپېلى خوينى لاشەي ئەستىرەكان خۆت ناگىيەت و لەپەرۋو بەر زەوی دەكەويت و ھەست بە خوينى گەرمى لاشەي خۆت دەكەي؛ خوينى خۆت؛ رەشىيەكى تىپرى بۆگەنە! ھەر ئەو خوينە بۇ بۇ ھەموو كەسىك دەبۇو، لە جۇرى (بەخشەرەي گشتى) لەخان دەستان و دەستيان بە سىنگەوە بۆ دەگرتىت،

ئەمپۇچ نووکە شەقت لە پاشەللى دەدەن و پېت پىت دەكەن،  
كاتى بەھۆرى شەقەكانەوە لە شۇينى خۆت ھەلددەبەزىيەوە،  
ھەر ئەوانەن بە كاڭ كاڭ بەدوات دەكەوتىن، ھەر  
ئەوانەشىن ئىستىتا بە شىيىتە شىيىتە بەدوات كەوتۇون، چەند  
سووكى! چەند سووك! بە جۈرۈپ پۇوشكەيەك و تەلە  
قەسىدىكى كە دەكريت بە (كا) او دەدرىتتە ئازىز، لەچاۋ توز  
سەد هيىنەد گران و سەنگىنترە! تا لەشار دوورىتى  
دەكەويىيەوە، شەپۇلەكانى خوين خىتارى بەدواتدا دىن و  
وەك ئەوهى توئازىزلىرىن شت بىت بەلايانەوە و  
بيانەويت لە ئامىيىزت بىگرن؛ ئاوا شالاوت بۆ دىن و  
دەيانەويت لەناو خۇياندا بېخنىكىيەن.

مه رگ چهند سیما یه کی دزیوی هه یه! توئیستا له خوله کیک شهست جار مردن به چاوی خوت ده بینی، که چی له مردنی راسته قینه ده ترسیت و ههست ده که یت بهم مردنه کوتایی به هه مسو شتیک دیت، دهی جا خو یه ک جاری به راستی و فیزیکیانه بمری باشتره له و هه مسو مردنی هه رجار به شیواز و تام و بوئیکوه، ئه و یه ک جاره ده مریت و لاشه که ده للا که ندیک، یا بن دوو بست خوّل فری ددهن و ده بیتله و، ره نگه که بزگه نت کرد، سه گهله سه ر گورستانه کان لاشه که ده در بھینه و و نچرونچرت بکهن و هه ر تیلمه ده ده می سه گیک بیت، ئه م جو ره مردنه پارچه بیونه بی ئازاره و ههست به هیچ جن که لبه و چونوکیک ناکه یت، به لام خوئیستا له یه ک کاتدا هه زار پارچه یت و هه ر پارچه یه کت له ناو ده می سه گیکی دوو پیدایه و له هه مسو شیان ههست به ئازاری جن ددان و توند گرتنی سه گه دوو پیه کان ده که یت! سه گه چوار پیه کان که گه دهیان تیربوو، ده چن له بن داریک، یا له ته شاخیک، یا بن دیواریک و در ده کهون و سه رخه ویک ده شکین، ئیتر تا ما ویه کی زور به دوای لاشه دیکه دا ناگه رین، به لام ئه و سه گه دوو پیه کانه نه گه دهیان پر ده بین و نه چاویان تیر ده بین و نه زاریان له و دین ده که وی و نه چاویان ده چیته خه و، هه میشه بیدارن، ئه گه ره ندیکی شیان بخهون، هه ندیکیان به ئاگان و له گه ران به دوای لاشه که سانی و دک تو ماندو نابن! که واته ئیستا کام مه رگیان باشتره؟ خودانه به ره شه پرلی ئه و خوینه بیویته مسوی لووت و لیت نابیتله و؟! یا ئه وهی هه ر چرکه یه ک و بکه ویه به ره شالاوی که لبه ئه و سه گانه تا دویین ده تناسین و ئه مرق دهیانه ویت داده داده بکه ن؟! که س لیت تیناگا! حمزه ده که یت بمریت و ناشته وی بمری! حمزه

دهکه یت لهم خوینه رزگارت بی، که بوده ته موتکه و  
دهمیشه و له هه ممو شوینی به دواته ودیه، ئئی رزگاریوونت  
لهم خوینه، ئه و مردنده که بوت باس کرا! کهواته تازه  
رژیانی تو له نیوان دوو بزارده، یا مردنی رو حی، یا خو  
گونجاندن له گهله رهنگ و بون و تامی ئه و خوینه له  
ئهستیره کانه وده داده باریتے خواری و به سه رمانگدا  
تاشگه يه کیان بو سه ره زه و دروست کرد ووه، کوتی سه ر  
زه و بیش؟ پیک سه ریانی ماله که ته تو و راسته و راست  
ده که ویته سه رجیگه خه و دکه ت، که ئیستا و دک  
به له میک له هاتوچوونه به سه ره پولانی ئه و ده ریا  
خوینه دهوری توی داوه! بق کوئی را ده که یت؟ ئه وه ئه مرق  
شه پوله کانی ئه و خوینه پیت نه گه یشن! یا داماننا  
حده فته يه ک له را کردن به رده وام بوبی؟ دوا جار چی؟! ئه و  
لا شه يهی تو پیویستی به پشوویه ک نییه؟ ناته وی لای  
که می سه رخه ویک بشکینی؟ نانیک ناخوی، تا تو زی  
تی بتت بیت و بهره؟ دواتر ئه و شه پولانه له خوینی ئه و  
که مسانه وه هله ده قولنی که خوینت رشتون، که و اته  
سه رچاوه تواناییه که ته؛ کهم و کاتییه و سه رچاوه  
ئه و خوینه ش؛ وا زوو و شک ناکات، که تو پیت و ابیت  
ئه مرق سبهی له شه پوله کانی رزگارت ده بی! بقیه وا  
با شتره هه رچی زووه خوت به دهسته وه بدھیت و چاوه ریتی  
دهستکه و تی تاوانه کانی خوت بی، پینده چی سه رشیتی  
بنوینی و بتھویت که شه پری ناو شارت بی نه کرا، شه پری  
نا او ئه و دل و سه رگرد و لاپلانه بکه یت، بی ئاگا له وه دی  
ئه وه نده خوینت له دوا یه هه رچی دل هه یه پریان بکات و  
هه رچی لوتکهی چیا هه یه دایان پیوشی، ئه وه نده خوین  
که ئه م سه ره زوییه و دل و چالی چهندان ئهستیره  
دیکه ش پر دکات، بهلام تو بی ئاگایت و عه قلت هه  
ئه وه نده بر دکا و چاوت تا به ریتی خوت ده بیتی.

تو هه راکه، منى گیپرده وه ئىشىم چىيىه؟ وا بىكار دانىشتتۇوم، هەندى كات بەدىيار گۈتكۈرن لە تىقى، جارجار چەند دېپىك لەراكىرىنى تو لەم خوتىنە دەنۋوسمەوه و زۆرىھى كاتەكانىش لە نىيوشەون، ئەو كاتەئى خىزان و مەندالەكانم دەنۇون، من دەست دەكەم بە كۆكىرىنەوهى پارچەكانى روحى تو، كە لە كاتى راڭىرىن لىت دەكەون و ئاپورىيان لىن نادەيتەوه، وەك ئەوهى لىت زىيادىن و ئىشىت پىتىيان نەبىت، ھەر بەراستىش وابۇو، لىت زىيادبۇون و ئىشىت پىتىيان نەبۇو، ئەگەر خاودنى روح بۇويتايە، ئەوه خاودنى ھەستىش دەبۇوى، بەلام تو بىن ھەستتىرىن مەرڻىيەك بۇوى كە دروستكراپۇوى، ئەوهى

جاریک توی دیین، گهواهی ئهودی داوه، مروقیکی خالی له مروقایه‌تی، بەلام هر چونیک بیت؛ خەمت نەبىن تو راکه له خوین و منیش بەدواى هەردووكتانەوە دوور و نزیک دیم، تا بزانم لم یاری راکردن و بەدواکەوتنه، تا کەی بە دەکەن؟!

ھەندى جار به زدییم پیتتا دیتەوە و پر بەدل حەزەکەم بە چاپوشین له بىینىنى ئەنجامى کۆتاپى، چىرۆكە كە كۆتاپى پى بەپىنم، ئا خې راستە تو مروقیکى دەست سووربوویت، تەنانەت بە خوینى ئەوانەي دەمناسىن، بەلام روحم ئازام دەدا، وەك لايەنە مروقیکە كە، ئاوا زەبۇن و زەللىل داما و رووخا و دەتبىنەم و ناشتوانم ھېچت بۆ بکەم، من لە دەرەوەي چىرۆكە كەم و نابیت دەستت بگرم و لە چىرۆكە كە دەرتىنەم و لېبگەرەم خوینە كە ئىستر بۆ خوى كىيە دەچى با بچى، نا ئەوە لە دەسەلاتى مندا نىيە، تەنها ئەوە نەبىت چىرۆكە كە بە نىوەناچل تەواوبکەم و ئەوسا خوینەرەكانم دەلىن؛ تو ش بوویت بە كاسەلىپىس و دەربارى كابرا، ئا خې ئەها چۈن دلت بۆزى ژان دەكا، سەربارى بېباكى لە رېشتى خوینى ئەم ھەممۇ مروقە! ئىستا من دارىكەم بە دەستەوەي، سەرتىكى بە خوینە سەردەكە كە دىكەشى بە دگومانى خوینەرەكانم، چى لەو ناخوشتەر، گىرپەرەوە بکەويتە ھەلۈتىتىك لە نىوان دووان يەكىان ھەلبىزىرى، لەم بارەدا باشتىن بېبارىك بدرى ئەوەي، لېبگەرەن پووداوه كان رېتكارى خويان وەرىگەن و چىرۆكە كە بۆ خۇزى بگاتە كۆتاپى، نەك ئىمە دەستمان لە پشتىيە وەي بیت. بەرددوامى لە راکردن، چەندان دۆلت بپىوه و تەماو شەكەتىت پىسوھ ديارە، عارەقە تەۋىلىتى خۇساندۇوە، جلوپەرگە شەر و چىلخەن و دراوه كان تەرىپۇونە و پىلاواه كان بىيان تەنك بۇوه، لە ھەندى بەستىن خىرا را دەكەيت و لە ھەندى لاپال تا خوارەوە گلۇرددېبىيەوە، لە كاتى ھەلگەران بە قەد چىاكاندا، ھېننە ماندو بۇويت دەستت لە سەر چۈكە كانت دادەنیتىت و زمانت تەواوېك دەرھېنداوە و تەرایى لە زارتدا نەماوه، بە ئومىتى گەيشتن بە بەرزتىن لۇوتىكە چىاكە، دەست بەو لقەدارانەوە دەگرىت و خۇت سەر دەخەمە، لە بن شاخىپىك و نزىك يەك دوو دار، كانياوپىكى سازگار دەبىنى، هەر لە خۇتەوە دەلىتىت: مەردن ھېشتا لېم دوورە! ھەرجى دەكەيت و دەكۆشى ھەنگاوت لە دوات نايمە و بە دەست و لە سەر سك خۇت دەخشىپىنى تا دەگەيت بە كانىيە كە، ئەوە بە خەلاتىپى خوابىي دادەنیتىت و وادەزانى ھېشتا خوا سۆزى بۆت ماوه

لووتکه‌ی چیاکهت لئن ده بیته کیوی قاف و هر ئهودندت پین ده کری له خوارده لئی بروانی و جارجار ئاخیتکی بق هله‌لکیشی! زیانی توئیتر له نیوان خهون و بیداریدایه، خهونیک تا بینه قاقات خوینه و بیداریت؛ مرؤفیتکی ورد؛ له چاوی ئهوانی دیکه. دوا بپیاریش لای خوت، له ناو ئه خویناوه باقی زیانت ده گوزدیرینی، با لهم خهونه رزگارت بکهم و بهئاگات بهینمهوه تا سه بیری خوت بکهیت چهند هیچ و وردی و سنهنگی خوت بزانی چهند؟ ئازادت بکهم و بچیته به رده رگای هه مسو ئه مالانه خوینی که مسیتک لئی رشتون، ودک سهگ و پشیله بنوزیتیهوه و داوا لئی خوشبوونی خوینی نهود کانیان ده کهیت، وینه‌ی رو خسار و جلویه‌رگی به خویناوه خوتیان نیشان ده دهیت و به زمانی حال ده لیت: ئهوه زیانی منه، تکایه له و زدلاکاوی خوینه رزگارم بکهن. زمان به دیوار و درگایاندا ده بینیت و خوت له قاچ و قولی دایک و باوکی هه مسویان هله لددسروی، بهلام له چاویان ئاگری رق و توره‌بی ده بینیت و هه ول ده دهی ئهوه ئاگر دا بکیتیهوه، کهچی سات دوای سات ئهوه و پریبه له رو خساریان زیاتر و زیاتر ده بیت و به برد و دار به دوات ده کهون و سه دان کولانی شارت بیت ده کهن، ئهندامه کانی جهسته له دیان شوینه و خوینیان لئی ده چوری و ئهوان هیشتا باکیان نیبیه بهم حاله‌ی تیی که توویت و ئهگه ر به دهستیان بکه‌ویت، تیکه تیکه ده کهن و همر پارچه‌یه کت هله لددنه سه رزیلانیک، له ترسی منداله وردکه خوت ده کهیت کونه زیراییتکه و، بهلام ئازاری به رد و دارت بهلاوه خوشتله له هالاوه بون زیرابه، دیتله ده رده و ده بینیت هه امیریکی سزا بدهسته و دهی و بدهستووه و هه ریه که ئامیریکی سزا بدهسته و دهی و بده رو لات دین و له دوورده جوین و نه عله‌ته کانیان ده بیستیت! توی راکردووی دهست شه پنله کانی خوین، ئیستا نا ئیستا ده که‌ویتیه زییر پیی ئهه هزاران که مسی به دوات که موتوون، سه ده خوزگه به بهردیکی بیت گیان ده خوازی، یا ئازه‌لیکی تقویتی سه رجاده کانی ده رده شار، ئه مشه و شه ویکی چهند دووره دریزه بق ئهوه خهونه تو، نه ده بپیته و نه گومان ههیه جاریکی دی خور هله لیت و سه ره تای روزتیکی نوی دهست پین بکات، ئه مه شه وی سزادانی تویه و رزگاریونت ئاسان نابیت، ئیستا چی ده کهیت، خنکان له ناو خوین؟ یا مردن له ثیر پی و ده رو به ردی ئه خه‌لکه دوات که و توون؟ ئیستا له خهونیکدا خوا و خه‌لک و خوین به دوای خوت و ده بینیت.

و دک ده جوگه له خوینیان لئی ده چوری! ته‌نها چهرم و ئیسک به له شته وه ماوه‌ته وه، په راسووه کانت يه ک يه ک ده زمیردرین، ئیسکی کولمه کانت ده په‌ریون و چاوه پر راز و تکا کانت به قوولاً چوون و بروکانت و دک شیوه چه تریک شوربوونه ته‌وه سه رچاوه کانت، میش و مه‌گه زی ئه ناوه لیت ئالاوه، گیزه‌گیزیان مرؤث و درس ده کات، هه زاران میش شالاویان بق هیناوه و توش توانایی پاسکردنی ئهوانت نییه، ده چننه ناو کونه لووت و گویچکه کانت و چاوه کانت يه ک پارچه گوومیشه، سه دان میش ده چننه ناو ده مه و دیته وه دهی، به نیگای چاوه پیم ده لیت: بمبینه چهند زهبوونم! چهند بی ده سه لات! ئهها چهند هیلاکم؟! به سه تویی خواهت به سه! کیشکه ئهوهیه تو و اده زانی ئهوه منی گیپرهو وه توم خستبیته و دهها گیژا ویکه وه که لیتی ده نه‌چی! تو نازانی ئهوه خهونیکه و خوت خه‌ریکه وا ده بیینی! من لم نیوهد ده ده هیچ کاره، ته‌نها ئهوه دهه لمه له سه ره ئهه رو و داوه ته تومار بکهم که به سه ره دین، منیش و دک توچاوه پی کوتایی یاری بیه که م، ئهها توش نازانی کوتاییه کهی چیه و چزنه! دهی منیش نازانم ئهه په‌تی خهود تا کویی له دووت دیت، ئایه وا زوو ده بچپری و توش له و خهونه رزگارت ده بی؟! یا به رده و امی ههیه و ده بی جاری رایکیشی؟! دهسته کانت له زوی گیرده کهیت، ته‌نی جهسته تی بین به رزده کهیت وه، خوزاکیکی باشی ئهه هه زاران میشیت و نایانه ویت برویت، تو خویناوت پیووه و ئهوانیش ئهه دیان ده وی! له ناکاو (وااای) یه ک له زارت ده ترازی و بده ده بیت وه، به ریونه وه و گلوربوونه وه ده کهیت، ده ریاه ک خوینه و هه روا زیاتر و زیاتر ده بیت، نیازی گه رانه و دت هه لبزیکا! ته‌نها ریگای تو هه لکشانه به ره لووتکه چیاکه، ئه ویش هیتدی خوت دانه به ره شه پنله خوینه که سه خت و ناخوش، ئه خوینه هینده نه ماوه بتگاتی و له خویدا لولت بد! هانا بق خوا ده بیت و ده ته ویت کاریکت بق بکات، بهلام گه مرانه له داو اکه را ده بیت! تو هانا بق کی ده بیت؟ بق خوا؟ ئهی ئهوه نییه هه ره و ده بیت که رقی ئهستوری خویت به سه ره ده بیت؟ نابینیت چون له زاری ئهه هه زار بربنیه خوین ده چوریتیه سه ره ته و زه وی له بده پیت هینده هیلکه کوچتکه لئی کردووه! ئهوه په یامیکی ئاسمانیه و ده بیه ویت پیت بلیت؛ لیره به دواوه ئهوه زیانی تویه، یا مردن و دوزدخ؟ یا زیان و خوین؟ ریگای سییه نییه!